

پرهزینه‌تر کردن حمایت ایران از روسیه

به قلم هنری ژم (/fa/experts/hnry-rum/)

۱۳ ژانویه ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/making-irans-support-russia-more-costly

العربية (/ar/policy-analysis/alml-ly-tkbwud-ayran-tklft-akbr-ly-khlft-dmha-lrwsya/)

درباره نویسنده

هنری ژم (/fa/experts/hnry-rum/)

هنری ژم هموند ارشد انستیتو واشنگتن است. وی قبلاً نایب رئیس بخش تحقیقات و مدیر گلوبال ماکرو ایران و اسرائیل در گروه اوراسیا بوده است.

تحلیل کوتاه

واشنگتن برای ایجاد تردید درباره عقلانی بودن تعمیق روابط میان ایران و روسیه باید بدبینی دیرینه ایرانی‌ها نسبت به روسیه را برانگیزد و در همکاری با اروپا نهادهای بیشتری را که در برنامه پهنای دخیل هستند تحریم کند

از زمان تهاجم به اوکراین رابطه تهران و مسکو به مقدار زیادی گسترش یافته است: از ارسال تسلیحات تا موجی از هیئت‌های سیاسی و تجاری که بین دو پایتخت رفت و آمد داشته‌اند. این تحول موجب نگرانی‌هایی در داخل ایران شده است و برخی نگران اند که دولت در همکاری با یک شریک روسی غیرقابل اعتماد مرتکب خطای بزرگی شده باشد. گرچه این صداها تا کنون در حاشیه مانده است دولت‌های غربی به عنوان بخشی از راهبردشان برای محدود کردن (ukraine.html) کمک نظامی ایران باید این تردیدها را تقویت کنند.

از اختلاف تا حمایت

روسیه و ایران طی ۵۰ سال گذشته بیشتر روابطی متلاطم داشته‌اند که بی‌اعتمادی عمیقی را در میان بسیاری از ایرانیان امروز زنده نگه داشته است. در قرون هفدهم و نوزدهم روسیه و ایران چندین بار با هم جنگیده‌اند. قرن بیستم هم شاهد مداخلات مکرر مسکو در امور ایران بوده است (مثلاً مخالفت با انقلاب مشروطه حمایت از جنبش‌های جدایی‌طلبی و کمونیستی اشغال اراضی ایران). در اواخر دهه ۱۹۸۰ روابط به بهبودی گرایید اما اختلاف بر سر مسائل متعدد ادامه یافت. از جمله امیال متفاوت مسکو در سوریه میل روسیه برای رابطه متوازن با اسرائیل و عربستان حمایت از قطعنامه‌های شورای امنیت علیه ایران و آهنگ کند اقداماتش برای گسترش روابط تجاری و انرژی.

اما تهاجم روسیه به اوکراین منجر به تقویت پیوندها شد. مسکو که با انزوای دیپلماتیک و ضعف در میدان جنگ روبه‌رو شد به حمایت سیاسی و نظامی نیاز داشت. تهران هم گویا فرصتی یافت تا ارزش حیاتی خود را به بزرگ‌ترین قدرت هسته‌ای دنیا نشان دهد و پادشاهی اقتصادی تکنولوژیک سیاسی و نظامی کسب کند. به رغم بی‌اعتمادی تاریخی دو طرف روسیه حالا برای تهران مهم‌تر از حتی یک دهه گذشته است. زمانی که رهبران ایران هنوز در پی بهبود روابط با غرب بودند. حمایت از مسکو در زمانی که بدان نیاز داشت احتمالاً برای علی خامنه‌ای رهبر ایران هم بر اساس راهبرد «نگاه به شرق» (https://www.washingtoninstitute.org/policy-

تداوم گفتگوها با واشنگتن برای فروش سلاح‌های پیشرفته تا همکاری در بازارهای انرژی با رقیبان ایران از جمله عربستان و ترکیه محمد صدر یکی دیگر از دیپلمات‌های سابق گفته است

<https://www.entekhab.ir/fa/news/708137/%D8%B1%D9%88%D8%B3%DB%8C%D9%87-%D8%B6%D8%B1%D8%A8%D9%87-%D9%85%D9%87%D9%84%DA%A9%DB%8C-%D8%A8%D9%87-%D9%85%D9%88%D9%82%D8%B9%DB%8C%D8%AA-%D8%A8%DB%8C%D9%86%E2%80%8C%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%84%D9%84%DB%8C-%D8%A7%DB%8C%D8%25>

که روسیه با استفاده از پهپادهای ایرانی علیه اوکراین «ضربه مهلکی» به موقعیت بین‌المللی ایران زده است □

شخصیت‌های دیگر انتقاد مستقیم‌تری (<https://agsiw.org/bad-company-iranian-commentators-on-putin/>) را متوجه اعتبار روسیه کرده‌اند □ حسین علایی فرمانده سابق نیروی دریایی سپاه پاسداران که در گذشته مواضع جنجالی داشته (https://www.rferl.org/a/iran_hossein_alaei_irgc_attacks/24452969.html) گفته است

که مسکو از ابتدا می‌خواست تهران را وارد جنگ کند هم برای «گروگان گرفتن» سیاست خارجی ایران و هم کاهش انزوای خودش □ به همین نحو نعمت‌الله ایزدی سفیر پیشین تهران در مسکو گفته است (<http://www.ensafnews.com/377758/>)

<https://www.ilna.ir/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%B3%DB%8C%D8%A7%D8%B3%DB%8C-3/1294729-%D8%A8%D9%87-%D9%86%D8%B8%D8%B1-%D9%85%DB%8C-%D8%B1%D8%B3%D8%AF-%D8%AF%D8%B1-%D9%85%D8%A7%D8%AC%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%D9%85%D8%BA%D9%84%25>

«عملیات فریب» روسیه را خورده و منافع ملی‌اش را به خطر انداخته است نظری که حشمت‌الله فلاحت‌پیشه نماینده محافظه‌کار میانه‌رو و رییس سابق کمیسیون امنیت و سیاست خارجی مجلس هم بیان کرد (<http://www.ensafnews.com/376419>) ه است.

علایی و فلاحت‌پیشه همچنین روسیه را به افشای عمدی جزئیات ارسال پهپادها در رسانه‌ها متهم کردند که یادآور یکی از ادوار قبلی تنش دوجانبه است که در نتیجه لاف‌زنی روس‌ها ایجاد شد: در سال ۲۰۱۶ مسکو از موافقت‌نامه‌ای پرده برداشت که بر اساس آن تهران مخفیانه اجازه می‌داد (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/russia-uses-iranian-air-base-two-essays-0>)

بمب‌افکن‌های روسی از یک پایگاه هوایی ایران برای حمله به اهدافی در سوریه استفاده کنند □ این افشاگری منجر به خشم عمومی در ایران شد و رژیم را وادار به انتقاد از مسکو و لغو توافق بعد از حدود یک هفته کرد □ هرچند هیچ مدرکی دال بر این‌که روسیه واقعا جزئیات را این بار لو داده وجود ندارد نگرانی ایرانی‌ها از غیرقابل اعتماد بودن مسکو ظاهرا عمیق است □

بدگمانی درباره روابط تجاری هم مطرح شده است □ هرچند جامعه تجاری ایران فرصت‌های بازار بزرگ روسیه و انزوای بین‌المللی نوظهور را درک می‌کند سوءظن‌هایی درباره این‌که مسکو تا کجا می‌خواهد پیش برود ایجاد شده است □ در نوامبر اتاق بازرگانی تهران گزارشی منتشر کرد (<https://donya-e-eqtesad.com/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D8%A8%D8%A7%D8%B2%D8%B1%DA%AF%D8%A7%D9%86%DB%8C-4/3914122-%D8%AA%D8%AC%D8%A7%D8%B1%D8%AA-%D8%A8%D8%A7-%D8%B1%D9%88%D8%B3%DB%8C%D9%87-%D8%AF%D8%B1-%D8%B3%D9%86%D8%A7%D8%B1%DB%8C%D9%88>)

استراتژیک‌تری برای شراکت با روسیه باشند از جمله توسعه بیشتر کریدور ترانزیت بین‌المللی شمال-جنوب و توسعه بندر چابهار □ اما توصیه کرد این روابط را بی‌سر و صدا توسعه دهد بدون رسانه‌ای کردن و به شیوه‌ای که مشمول تحریم‌های غرب علیه روسیه نشود □ این گزارش همچنین اشاره می‌کند که تهران نباید به روسیه اجازه دهد «از «کارت ایران» در صحنه بین‌المللی استفاده کند». اتاق بازرگانی در یک گزارش جداگانه (<https://otaghironline.ir/UFiles/Docs/2022/12/20/Doc20221220120025517.pdf>) که در ماه دسامبر منتشر شد از سیاست دولت برای اولویت‌بخشی به روابط با آسیا (یعنی روسیه و چین) انتقاد کرد و گفت که «نه غرب نه شرق نمی‌توانند جایگزین طرف دیگر در دیپلماسی اقتصادی ایران شوند».

توصیه‌های سیاست‌گذاری

برای افزایش این تنش‌های نهفته تمرکز آمریکا باید تاکید بر این دو نکته باشد: این‌که تهران به خاطر همسویی با مسکو با هزینه‌های فزاینده روبه‌روست و این‌که روسیه ممکن است در نهایت به ایران خیانت کند □ هدف اصلی چنین تلاشی باید ممانعت از انتقال تسلیحات ایران یا کاهش آن باشد □

اول واشنگتن باید پیام‌های خود را متناسب‌سازی کند □ هرچند مقامات غربی پیش‌تر خطرات این رابطه رو به گسترش را بیان کرده‌اند (<https://www.i24news.tv/en/news/middle-east-stories/1671271786-cia-russia-forming-full-fledged-military->)

(partnership-with-iran-including-in-mideast) و تحریم‌های تازه و فشار سیاسی بر تهران اعمال شده نکات اصلی پیام آمریکا باید تأکید بر احتمال اختلاف و بی‌اعتمادی بین دو شریک هم باشد. مثلا افزایش جزییات توافقات محرمانه و/یا سوءظن‌های آن‌ها نسبت به همدیگر ممکن است منجر به واکنش‌های شدیدی در ایران شود. واشنگتن باید این‌گونه اطلاعات را تا آن حد **(https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-02-15/reveal-or-not-reveal)** که اثبات شده از حالت محرمانه خارج کند و ریسک‌های افشاگری را نیز نسبت به فواید احتمالی آن بسنجد. مقامات باید همچنین بر این تأکید کنند که ایران و روسیه هنوز چه رقابت شدیدی در جبهه اقتصادی دارند و به این شکل درباره این‌که تعمیق روابط ارزشش را دارد یا نه ایجاد تردید کنند.

دوم واشنگتن باید مقداری از اطلاعاتی را که متحدان غربی درباره توانمندی‌های پهپادی ایران در اوکراین کسب می‌کنند علنی کند از جمله نحوه ساخت آن‌ها عملکرد آن‌ها در نبرد و شیوه رهگیری و از کار انداختن آن‌ها. در این زمینه مقامات باید بر این تأکید کنند که چگونه این درس‌ها باعث پیشبرد کاری می‌شود که آمریکا و شرکای منطقه‌ای‌اش برای تقویت سامانه‌های دفاعی **(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/what-irans-drones-ukraine-mean-future-war)** در خاورمیانه انجام می‌دهند.

سوم واشنگتن باید هزینه اقتصادی بزرگتری **(https://thehill.com/opinion/international/3728456-how-to-hold-iran-accountable-for-supporting-russias-war)** را بر تهران به خاطر حمایت از روسیه تحمیل کند و به این شکل به ایرانی‌ها نشان دهد که چنین کمکی به جای آن‌که به نفع‌شان باشد به آن‌ها صدمه می‌زند. هرچند دولت آمریکا از پیش تحریم‌هایی را در پاسخ به محموله‌های پهپادی وضع کرده است باید فراتر برود و سعی کند درآمدی را که تهران از فروش انرژی کسب می‌کند کاهش دهد. در این کار می‌تواند اشاره کند که هر بیکه‌ای از نفت ایران **(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-oil-exports-are-vulnerable-sanctions)** که قاچاق و فروخته می‌شود به مشتعل داشتن جنگ روسیه در اوکراین کمک می‌کند.

سرانجام واشنگتن باید اتحادیه اروپا و بریتانیا را تشویق کند تحریم‌هایی تازه علیه نهادهای ایرانی دخیل در برنامه پهپادی وضع کنند به ویژه آن‌هایی که هم‌اکنون تحت قوانین سلاح‌های کشتار جمعی تحریم هستند چون این تحریم‌ها قرار است **(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/snapback-sanctions-iran-more-bark-bite)** در ماه اکتبر تحت قطعنامه ۲۶۳۱ شورای امنیت سازمان ملل برداشته شود. نهادهایی که احتمالا باید هدف گرفته شوند عبارتند از: سپاه پاسداران سازمان صنایع هوافضا شرکت صنایع هواپیماسازی ایران وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح صنایع کامپوزیت هوانوردی فجر هواپیمایی یاس (که به هواپیمایی پویا تغییر نام یافته) و شرکت خدمات هوایی پارس. دولت‌های اروپایی پیش‌تر تحریم‌های چندلایه مشابهی وضع کرده‌اند **(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/new-eu-sanctions-indicate-more-willingness-hold-tehran-accountable)** و باید دوباره این کار را بکنند. واشنگتن باید از اتحادیه اروپا و بریتانیا بخواهد سپاه پاسداران را هم به فهرست سازمان‌های تروریستی خود اضافه کنند لینک از قرار در حال بررسی موضوع است **(https://www.bbc.com/news/uk-64156965)**.

هنری ژم هموند ارشد انستیتو واشنگتن است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran's New Budget Perpetuates Economic Challenges

ژانویه ۲۰۲۳

Henry Rome

[\(/policy-analysis/irans-new-budget-perpetuates-economic-challenges\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

[Repeating the Past or Following Precedent? Contextualising the Taliban 2.0's Governance of Women](#)

ژانویه ۲۰۲۳

Gina Vale ,
Devorah Margolin ,
Farkhondeh Akbari

[\(/policy-analysis/repeating-past-or-following-precedent-contextualising-taliban-20s-governance-women\)](#)

BRIEF ANALYSIS

[Turkish Drone Strikes and Building Concerns About Washington in Syria's Autonomous Administration](#)

ژانویه ۲۰۲۳

Baraa Sabri

[\(/policy-analysis/turkish-drone-strikes-and-building-concerns-about-washington-syrias-autonomous\)](#)

TOPICS

[\(/policy-analysis/rqabt-qdrthay-bzrg/\) رقابت قدرت‌های بزرگ](#)

[\(/policy-analysis/anrzh-y-w-aqtsad/\) انرژی و اقتصاد](#)

[\(/policy-analysis/mn-ashah/\) منع اشاعه](#)

[\(/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\) نظامی و امنیتی](#)

REGIONS & COUNTRIES

[\(/policy-analysis/ayran/\) ایران](#)